

Sygn. akt III AUa 705/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska (spr.)
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń SSA Małgorzata Gerszewska
Protokolant:	sekretarz sądowy Urszula Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2017 r. w Gdańsku

sprawy W. W.

z udziałem zainteresowanego M. W. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o składki

na skutek apelacji W. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt VI U 162/16

1. oddala apelację;
2. nie obciąża W. W. kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Alicja Podlewska SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń

sygn. akt III AUa 705/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4.11.2015r., adresowaną do W. W. (2), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. (pozwany) stwierdził, że jej były małżonek M. W. (1) jest dłużnikiem ZUS z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i zadłużenie jego łącznie wynosi 15 857,36 zł. w tym z tytułu:

- składek na ubezpieczenie społeczne za okres od 02/2014r. do 10/2014r. w kwocie 9 293, 98zł i odsetki za zwłokę w kwocie 1 049 zł;

- składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres 12/2013r. do 10/2014r. w kwocie 3 984,76zł. i odsetki za zwłokę w kwocie 475 zł;

- składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres 12/2013r. do 10/2014r. w kwocie 952,62zł i odsetki za zwłokę w kwocie 102zł.

Częścią integralną decyzji jest załącznik obejmujący szczegółowe zestawienie należności na poszczególne fundusze.

W uzasadnieniu decyzji pozwany wyjaśnił, iż podstawą prawną decyzji są przepisy art. 29 § 1 ustawy z dnia 29.08.1997r. Ordynacja Podatkowa (Dz.U. z 2015 poz. 613 ze zm.) w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015r. poz. 121 ze zm.), ponieważ dłużnik pozostawał w związku małżeńskim, istniała wspólność małżeńska majątkowa pomiędzy płatnikiem, a jego małżonkiem, a zatem odpowiedzialność za zobowiązanie płatnika składek rozszerzona została na majątek wspólny małżonków. Płatnik składek nie dopełnił obowiązku określonego w art. 46 ust 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, dlatego organ rentowy określił wysokość zadłużenia. Decyzja stanowi podstawę do wpisu do hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości stanowiącej przedmiot wspólności dłużnika i jego małżonka.

W odwołaniu od decyzji W. W. (3) wniosła o jej uchylenie w części rozszerzającej odpowiedzialność skarżącej za zobowiązania jej byłego męża M. W. (1) i zmianę decyzji poprzez ustalenie, że nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania byłego męża ewentualnie o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. Odwołująca wskazała, iż w latach 2013-2015 jej sytuacja życiowa uległa diametralnej zmianie - wyrokiem z dnia 18.11.2015r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy orzekł rozwód z wyłącznej winy M. W. (1). Z pewnością przeciwko odpowiedzialności skarżącej przemawia fakt pozostawania przez nią w spornym okresie z M. W. (1) w faktycznej separacji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu decyzji.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 13 grudnia 2016 r. oddalił odwołanie skarżącej.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji o oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania.

Dłużnik M. W. (1) prowadząc działalność gospodarczą pod nazwą (...) nie opłacił składek na ubezpieczenia społeczne za okres od lutego 2014r. do października 2014 oraz na ubezpieczenie zdrowotne za okres od grudnia 2013r. do października 2014r., a także składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2013r. do października 2014r.

Dłużnik pozostawał w związku małżeńskim w W. W. (2) od 2006r. aż do orzeczenia rozvodu wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy w dniu 18.11.2015r. z wyłącznej winy dłużnika. Wcześniej, bo z dniem 1.12.2014r. małżonkowie zawarli umowę majątkową małżeńską w formie aktu notarialnego ustanawiając rozdzielność majątkową. Małżonkowie zamieszkiwali razem (nie mieli orzeczonej separacji sądowej) aż do listopada 2014r., po której to dacie skarżąca przeprowadziła się do swoich rodziców wraz z dziećmi. Do tego czasu małżonkowie wspólnie pokrywali wszystkie koszty utrzymania mieszkania, a W. W. (3) zaciągnęła kredyt by wspomóc męża w spłacie zadłużenia w wysokości 60.000 zł. na swoje nazwisko, który spłaca nadal. Dłużnik znęcał się nad swoją małżonką w okresie od 2008r. do 2014r. czego wyrazem jest wyrok Sądu Rejonowego w Szubinie X Zamiejscowego Wydziału Karnego w Ż., na mocy którego został ukarany karą pozbawienia wolności w zawieszeniu na 4 lata.

Dłużnik nie stawiał się na rozprawę nie usprawiedliwiając swojej nieobecności dlatego Sąd pominął dowód z jego przesłuchania.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, iż podstawę prawną zaskarżonej decyzji stanowi art. 29 § 1 i 2 ustawy Ordynacja Podatkowa (Dz. U. z 2015 poz. 613 ze zm.), mające zastosowanie poprzez art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 poz. 121 ze zm.) do poboru egzekucji wymierzania odsetek dokonywania zabezpieczeń na nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych także w zakresie składek na ubezpieczenia społeczne. Przepisy Ordynacji Podatkowej mają także zastosowanie do wymierzania i poboru składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz dokonywanie zabezpieczeń na nieruchomościach i ruchomościach.

W myśl art. 26 Ordynacji Podatkowej podatnik (płatnik składek) odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań podatkowych podatki.

Natomiast art. 29§1 i §2 Ordynacji Podatkowej przewiduje, że w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka. Skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem:

- 1) zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej;
- 2) zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu;
- 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka;
- 4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji.

Z literalnego brzmienia przepisu wynika wprost, iż płatnik składek odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania z tytułu nieopłaconych składek, a jeśli nie wywiązuje się ze swoich obowiązków to wówczas odpowiedzialność rozciąga się na majątek odrębny podatnika oraz obejmuje majątek wspólny małżonków. Odpowiedzialność ta obejmuje zobowiązanie płatnika składek, istniejące do momentu zawarcia umowy o wyłączeniu lub ograniczeniu ustawowej współwłasności majątkowej. Oznacza to, że za wcześniejsze zobowiązania dłużnika odpowiada na równi z nim małżonek (lub były małżonek) jeżeli w dniu powstania zobowiązania istniała pomiędzy małżonkami wspólność majątkowa małżeńska. Przedmiotem odpowiedzialności są rzeczy wchodzące do majątku wspólnego przed dniem zawarcia majątkowej umowy pomimo, że w momencie egzekucji są już składnikiem majątku osobistego małżonka.

A zatem małżonek dłużnika nie ponowi odpowiedzialności tylko za te zobowiązania składkowe, które powstały po dniu zawarcia umowy.

W rozpatrywanej sprawie część zobowiązań za nieopłacone składki powstały w trakcie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej, ponieważ powstały najpóźniej do września 2015r. (obowiązek zapłaty składek za sierpień 2015), a zatem małżonka dłużnika odpowiada za zobowiązania dłużnika powstałe do momentu zawarcia tej umowy, czyli do 1 grudnia 2014r.

W sprawach ubezpieczeń społecznych odwołujący nie może bronić się zarzutami przysługującymi w oparciu o art. 5 kc, ani też 8 kp (nadużycie prawa podatkowego), ponieważ w myśl przepisów prawa ubezpieczeń społecznych taka ochrona nie przysługuje ani ubezpieczonemu ani osobom trzecim w sprawie o prawo odpowiedzialności za zobowiązania małżonka. Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego i nie można stosować do nich konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego jako rygorów łagodzenia. Organ rentowy nie korzysta bowiem ze swoich praw podmiotowych (regulowanych prawem prywatnym kc czy kp) lecz reguluje ustawowe kompetencje organu władzy publicznej. Z tych przyczyn zarzut naruszenia art. 5 kc jest niezasadny (wyrok SN z 12.01.2000r. II UKN 293/99; wyrok SA z 23.10.2006r. IUK 128/06, wyrok SN z 14.12.2005r. IIIUK 120/05)

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Okręgowy uznał odwołanie za niezasadne i je oddalił na mocy art. 477¹⁴§1 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniosła W. W. (4) zaskarżając go w całości i domagając się jego zmiany i zmiany zaskarżonej decyzji poprzez uznanie że nie ponosi ona odpowiedzialności za zobowiązania męża M. W. (1) oraz zasądzenie na jej rzecz od organu rentowego kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych za obie instancje ewentualnie, uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 29 § 1 i § 2 ustawy Ordynacja Podatkowa (Dz. U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.) mającej zastosowanie poprzez art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - poprzez błędną jego wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż odwołująca się jest zobowiązana do zapłaty zaległych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z majątku wspólnego małżonków;

2. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów i wyciągnięcie błędnych wniosków w zakresie zeznań odwołującej się i nieuznanie okresu separacji faktycznej małżonków, a tym samym obciążenie należnościami z tytułu składek na ubezpieczenie;

b) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 237 k.p.c. - poprzez pominięcie dowodu z przesłuchania M. W. (1), co miało wpływ na wynik sprawy poprzez brak wyjaśnienia okoliczności istotnych dla sprawy.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że po pierwsze, rozszerzenie odpowiedzialności skarżącej i obciążenie długami małżonka jest dla niej krzywdzące, tym bardziej, że do dnia dzisiejszego ponosi ona koszty związane ze spłatą kredytu, który został zaciągnięty m.in. właśnie na cel uregulowania zaległych składek z tytułu ubezpieczenia społecznego i innych. Jest to dla skarżącej znaczna i nadmierna dolegliwość. Nie został przesłuchany dłużnik, który powołane powyżej okoliczności by potwierdził. Po drugie, w odniesieniu do rozszerzenia odpowiedzialności na majątek wspólny małżonków, apelująca nie zgodziła się z twierdzeniem, iż odpowiedzialność ta zostaje rozszerzona i całość zobowiązań ma zostać pokryta z majątku wspólnego w sytuacji, gdy dłużnik M. W. (1) nie pozostawił żadnych aktywów, jeżeli chodzi o majątek, a jedynie zobowiązania i konsekwencje takiego stanu rzeczy ponosi skarżąca i jej małoletni syn. Po trzecie, skarżąca nie zgodziła się z twierdzeniami, że w wyjątkowych sytuacjach nie można wyłączyć odpowiedzialności za zobowiązania małżonka również w zakresie ubezpieczeń społecznych. Zdaniem skarżącej wydane orzeczenie jest niesłuszne i godzi w jej interes majątkowy. Małżonkowie pozostawali w faktycznej separacji i skarżąca nadal spłaca zobowiązania zaciągnięte na uregulowanie składek i innych zobowiązań. W swoim przekonaniu została obciążona obowiązkiem spłaty zobowiązania dwukrotnie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację należało oddalić, gdyż nie zawiera zarzutów skutkujących koniecznością zmiany lub uchylenia zaskarżonego wyroku. Nie zachodziły również podstawy do uchylenia wyroku z urzędu.

Nie jest skuteczny zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc. Przypomnieć trzeba, iż stosownie do treści art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – wając ich moc oraz wiarygodność – odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10.06.1999 r., II UKN 685/98, LEX nr 41437). Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że Sąd uchybił przy ocenie

dowodów zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. W takim wypadku podważona skutecznie może być przeprowadzona przez sąd ocena dowodów, a także będące jej konsekwencją ustalenie stanu faktycznego i jego subsumowanie pod określony przepis prawa. To natomiast, że określone dowody ocenione zostały niezgodnie z intencją strony skarżącej nie oznacza jeszcze, iż sąd dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Dla należytego umotywowania swojego stanowiska strona apelująca powinna wykazać, jakich to konkretnych uchybień w ocenie dowodów dopuścił się Sąd pierwszej instancji, to jest – czy i w jakim zakresie ocena ta jest niezgodna z zasadami prawidłowego rozumowania, wiedzą lub doświadczeniem życiowym, względnie – czy jest ona niepełna.

Apelacja tak skonstruowanego zarzutu nie zawiera. Skarżąca w treści apelacji nie dostarcza argumentacji mogącej zakwestionować istnienie logicznego związku między treścią przeprowadzonych dowodów, a ustalonymi na ich podstawie w drodze wnioskowania faktami stanowiącymi podstawę zawartego w nim rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu Apelacyjnego przeprowadzone dowody nie zostały ocenione z przekroczeniem zasad wynikających z art. 233 k.p.c. Przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ocena dowodów jest prawidłowa i nie narusza zasad wyrażonych we wskazanym przepisie. Natomiast apelacja, w kontekście zgromadzonego materiału dowodowego wskazuje jednoznacznie, że stanowi ona jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami i rozstrzygnięciami Sądu I instancji.

Apelująca całkowicie nietrafnie przy tym podnosi, że Sąd I instancji nie wyjaśnił wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności. Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodziła. Podkreślić trzeba, iż zakres istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktycznych wyznacza prawo materialne. W zakresie ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy nie dopuścił się żadnych uchybień. Ustalenia te Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne co czyni zbędnym ich ponowne powoływanie. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 r., sygn. II UKN 61/97 - OSNAP 1998 r., Nr 3, poz. 104; wyrok Sądu Najwyższego z 8 października 1998 r., sygn. II CKN 923/97 - OSNC 1999 r., z. 3, poz. 60; wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 1999 r., sygn. I PKN 21/98 - OSNAP 2000, Nr 4, poz. 143).

Stosownie do art. 26 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja Podatkowa (Dz.U. 2015.613.j.t – dalej „OP”), podatnik odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań podatkowych podatki.

Zgodnie z art. 29 § 1 OP, w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka. Stosownie do art. 29 § 2 OP, skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem: 1) zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej; 2) zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu; 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka; 4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji.

Przepis art. 29 OP w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2017r. poz. 1778 j.t – dalej „usus”), reguluje kwestię odpowiedzialności składkowej płatnika pozostającego w związku małżeńskim oraz zagadnienie skutków prawnych zmiany ustroju majątkowego małżeńskiego dla tej odpowiedzialności. Przepis ten stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w art. 26 OP, zgodnie z którą płatnik odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań składkowych składki oraz od zasad odpowiedzialności płatnika określonych w art. 30 OP. Płatnik pozostający w małżeńskiej wspólności majątkowej odpowiada za wynikające ze zobowiązań składkowych składki (należności spoczywające na płatniku w przypadku nieprawidłowej realizacji spoczywających na nich obowiązków składkowych) nie tylko swoim majątkiem osobistym, lecz także majątkiem wspólnym jego i współmałżonka. Odpowiedzialność małżonka płatnika oznacza, że w sytuacji gdy wierzyciel składkowy skieruje egzekucję z majątku wspólnego za długi płatnika, to współmałżonek jest zobowiązany znosić tę egzekucję z majątku wspólnego. Odpowiedzialność małżonka płatnika ma charakter odpowiedzialności in solidum. Organ rentowy ma względem obydwu małżonków jedną wierzytelność, lecz wynikającą z dwóch różnych tytułów prawnych, tj. świadczenia płatnika (art. 26 OP w związku z art. 31 usus) oraz świadczenia małżonka (art. 29 OP w związku z art. 31 usus) (vide L. Guzek, Egzekucja z nieruchomości za podatki, cz. I, s. 35). Spełnienie świadczenia przez jednego z małżonków zwalnia z obowiązku świadczenia drugiego, a co za tym idzie, zobowiązanie wygasa. Skutek taki wystąpi jednak tylko, gdy małżonek płatnika spełnił świadczenia ze środków należących do majątku wspólnego,

nie zaś z majątku osobistego małżonka (S. Babiarz, B. Dauter, B. Gruszczyński, R. Hauser, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek , Ordynacja podatkowa, 2004, s. 157).

Podkreślić trzeba, iż odpowiedzialność współmałżonka płatnika za wynikające z zobowiązań składkowych składki powstaje z mocy prawa (ex lege), z chwilą powstania zobowiązania składkowego. Nie jest zatem konieczne do wszczęcia postępowania podatkowego w stosunku do małżonka płatnika wydanie decyzji o jego odpowiedzialności, z zastrzeżeniem art. 29 § 2. Warto w tym miejscu powołać stanowisko utrwalone w orzecznictwie zgodnie z którym „Odpowiedzialność małżonka powstaje z mocy prawa, wraz z wystawieniem na niego tytułu wykonawczego, bez konieczności wydawania jakichkolwiek decyzji na niego przez organ podatkowy. Co więcej nie ma on na te decyzje (czy deklaracje) wpływu. Dodatkowo odpowiedzialność jest ustalona bez względu na zmiany majątkowe pomiędzy małżonkami. Ostatecznie odpowiedzialność małżonka może istnieć przez cały okres, w którym ciąży na jego małżonku ("zobowiązanym") zobowiązanie podatkowe" (wyr. WSA z 22.1.2015 r., I SA/BD 1155/14, Legalis).” "Odpowiedzialność małżonka (...) jest rozumiana jako dopuszczalność stosowania przewidzianych prawem środków, zmierzających do przymusowego wyegzekwowania podatków (składek) z jego majątku. Małżonek de facto odpowiada wspólnym, a więc swoim majątkiem, bez ograniczeń kwotowych i wyłączenia z niego określonych składników.

Współmałżonek ponoszący odpowiedzialność za zobowiązanie składkowe małżonka będącego podatnikiem nie może być utożsamiany z płatnikiem. W przeciwieństwie do płatnika nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązanie składkowe. Obowiązek składkowy może ciążyć bowiem jedynie na płatniku. "Współmałżonek odpowiadający za zaległość podatkową męża lub żony będącego podatnikiem nie jest zobowiązany jako podatnik i nie odpowiada za zobowiązanie podatkowe. Jego zobowiązanie wynika z długu małżonka-podatnika i ograniczone jest do odpowiedzialności z majątku wspólnego" (wyr. NSA z 18.1.2006 r., II FSK 146/05, Legalis). "W znaczeniu materialnym wymieniony przepis art. 29 § 1 OP nie tworzy statusu małżonka jako podatnika, lecz jedynie wyznacza zakres jego odpowiedzialności, ograniczając go do majątku wspólnego małżonków, co ma wyraźne przełożenie na przedmiot egzekucji administracyjnej, która w przypadku istnienia pomiędzy podatnikiem i jego małżonkiem wspólności majątkowej, poza majątkiem odrębnym podatnika, może być skierowana wyłącznie do przedmiotów majątkowych objętych tą wspólnością" (wyr. WSA z 14.6.2012 r., I SA/PO 456/12, Legalis).

Przepis art 29 § 2 OP wprowadza regułę, zgodnie z którą skutki prawne wymienionych w nim zdarzeń prawnych działają w zakresie odpowiedzialności podatkowej tylko na przyszłość, gdyż nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka, uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji. Oznacza to sytuację, w której odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe powstałe przed tym dniem będzie dochodzona na tych samych zasadach co przed dniem wyłączenia, ograniczenia lub zniesienia wspólności majątkowej (odpowiedzialność ponoszona majątkiem odrębnym podatnika oraz całym majątkiem wspólnym podatnika i jego współmałżonka). "W przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe obejmuje odrębny majątek podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka, przy czym skutki prawne ograniczenia, zniesienia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań powstałych przed dniem zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej umownie lub sędownie" (wyr. SN z 27.8.2008 r., II CSK 130/08, Legalis).

Ustawa Ordynacja podatkowa nie zawiera samodzielnych regulacji odnoszących się do małżeńskiego ustroju majątkowego. W tym zakresie należy odwołać się zatem do regulacji zawartych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (dalej „KRO”). Zgodnie z art. 31 § 1 KRO, z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa. Sam fakt zawarcia małżeństwa stwarza ex lege domniemanie istnienia majątku wspólnego – współwłasności łącznej, z zastrzeżeniem zawarcia umowy intercyzy – art. 31 i nast. KRO (W. Śługiewicz, Glosa do uchwały SN z 28.10.2004 r., III CZP 33/04, s. 182). Majątkowa wspólność małżeńska obejmuje przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich. Na gruncie Ordynacji podatkowej majątkiem wspólnym płatnika jest zatem majątek objęty wspólnością ustawową lub umową w rozumieniu Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Natomiast majątkiem odrębnym płatnika jest jego majątek osobisty w rozumieniu art. 33 KRO. "Wprawdzie w art. 29 § 1 OP mowa jest o "majątku odrębnym" podatnika pozostającego w związku małżeńskim,

niemniej (...) nie ulega wątpliwości, iż chodzi tu o majątek osobisty małżonka, w rozumieniu w zakresie, jakie nadają temu pojęciu obecnie obowiązujące przepisy KRO, a więc te składniki majątkowe, które w myśl tych przepisów należą do jednego z małżonków i nie wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków" (wyr. WSA z 22.3.2007 r., III SA/WA 3849/06, Legalis).

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy podkreślić należy w pierwszej kolejności, iż przedmiot sporu wyznacza treść zaskarżonej decyzji oraz odwołanie od niej, które nie może jednak wykraczać poza zakres decyzji. Przedmiotową decyzją z dnia 4 listopada 2015 r. pozwany organ rentowy stwierdził, iż M. W. (1) jest dłużnikiem ZUS z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i FP i FGŚP na kwotę 15.857,36 zł za okres od grudnia 2013r. do października 2014r. De facto decyzja nie stwierdza zadłużenia skarżącej wobec ZUS, nie zobowiązuje ją do zapłaty wynikających z niej zaległości. Skarżąca nie kwestionowała też istnienia zobowiązania składkowego M. W. (1), jak również wymiaru składek. Nie kwestionował jej również M. W. (1). W świetle powyższego brak było podstaw do stwierdzenia, iż decyzja określająca co jeszcze raz należy podkreślić, istnienie i wysokość zobowiązania M. W. (1), nie zaś skarżącej – była w świetle art. 26 OP w związku z art. 31 usus wadliwa. Nie było zatem podstaw do jej zmiany, a w konsekwencji do uwzględnienia apelacji.

Jak wskazano wyżej odpowiedzialność współmałżonka płatnika za wynikające z zobowiązań składkowych składki powstaje z mocy prawa (ex lege), z chwilą powstania zobowiązania składkowego, stąd nie jest konieczne do wszczęcia postępowania składkowego w stosunku do małżonka płatnika wydanie decyzji o jego odpowiedzialności, z zastrzeżeniem art. 29 § 2. Zarówno z odwołania, jak i apelacji wynika, iż skarżąca kwestionuje informację wynikającą z uzasadnienia przedmiotowej decyzji, iż stosownie do art. 29 § 1 OP odpowiedzialność płatnika obejmuje majątek wspólny oraz że pozwany ściągnie zadłużenie z tego majątku o w terminie miesięcznym o ile należności składkowe nie zostaną spłacone. Przypomnieć zatem trzeba, iż rozstrzygnięcie organu zawarte jest w osnowie decyzji, a nie w jej uzasadnieniu. To osnowa wyraża rezultat stosowania normy prawa materialnego do konkretnego przypadku w kontekście określonych okoliczności faktycznych i materiału dowodowego (wyr. WSA w Olsztynie z 15.10.2009 r. II SA/09, Legalis). Rozstrzygnięcia organu nie można domniemywać ani wyprowadzać z treści uzasadnienia decyzji (zob. np. wyr. NSA w Łodzi z 18.03.1994r. SA/Łd 492/94, Legalis, wyr. NSA z 12.04.1999 r. IV SA 1886/96, niepubl.). W świetle powyższego brak jest podstaw do przyjęcia, iż uzasadnienie przedmiotowej decyzji zawierało rozstrzygnięcie o prawach lub obowiązkach skarżącej.

Odnosząc się do apelacji podkreślić jeszcze raz należy, iż przepis art. 29 § 2 OP zawiera enumeratywne wyliczenie sytuacji wyłączających odpowiedzialność małżonka płatnika za zobowiązania powstałe po ich zejściu. Wyłączenie o którym mowa w art. 29 § 2 pkt 1 OP nie ma zastosowania w sprawie, skoro niesporne jest, iż umowę o rozdzielności majątkowej W. i M. W. (2) zawarli z dniem 1 grudnia 2014r. ze skutkiem od tej daty, natomiast sporne zadłużenie obejmuje okres poprzedzający tj. do listopada 2014r.

Nietrafnie również skarżąca powołuje się na pozostawanie z M. W. (1) w separacji faktycznej – nota bene fakt niewykazany w postępowaniu I instancyjnym – gdyż przepis art. 29 § 2 pkt 4 OP wyłącza odpowiedzialność małżonka za zaległości powstałe dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu o separacji, a poza sporem jest, iż o wydanie takie orzeczenie nie zostało wydane. Stąd nieskutecznie skarżąca zarzuca również w apelacji pominięcie dowodu z zeznań M. W. (1) na te okoliczność, skoro jest to okoliczność nieistotna dla rozstrzygnięcia sporu.

Odpowiedzialność współmałżonka ma charakter odpowiedzialności in solidum i ogranicza się do majątku wspólnego. Odpowiedzialność in solidum współmałżonka oznacza, iż jeżeli płatnik nie spłaca zadłużenia składkowego wierzyciel może się zaspokoić z majątku wspólnego. Nie ma zatem umocowania w prawie stanowisko skarżącej, iż od tej odpowiedzialności zwalnia ją fakt, iż spłaca nadal zadłużenie płatnika wobec innych wierzycieli – banków, jak również że były mąż nie pozostawił żadnych aktywów, z których pozwany mógłby się zaspokoić.

Odnosząc się do twierdzeń apelującej, dodatkowo podkreślić należy, iż utrwalone jest w orzecznictwie stanowisko, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma zastosowania art. 5 k.c. (nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia

społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony), zaś materialnoprawną podstawą żądań mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego. Do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c. Przepisy z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa publicznego nie mogą być modyfikowane lub zastępowane przez zasady współżycia społecznego (zob. np. wyrok SA w Warszawie z 08 listopada 2013r. III AUa 3548/12 Lex nr 1400480).

Zaskarżony wyrok odpowiadał zatem prawu. Dlatego, na mocy art. 385 kpc, Sąd odwoławczy oddalił apelację jako bezzasadną.

Sąd odwoławczy odstąpił od obciążenia skarżącej kosztami zastępstwa procesowego Zakładu za II instancję, stosownie do art. 102 kpc. Powołany przepis znajduje zastosowanie "w wypadkach szczególnie uzasadnionych", które nie zostały ustawowo zdefiniowane i są każdorazowo oceniane przez sąd orzekający na tle okoliczności konkretnej sprawy. Do okoliczności tych zalicza się m.in. sytuację majątkową i osobistą strony, powodującą, że obciążenie jej kosztami może pozostawać w kolizji z zasadami współżycia społecznego. Przy zastosowaniu art. 102 kpc mogą być również brane pod uwagę okoliczności dotyczące charakteru sprawy. W ocenie Sądu Apelacyjnego fakt, iż skarżąca zmuszona jest znosić ewentualną egzekucję z majątku wspólnego długów współmałżonka którego naganne zachowanie doprowadziło do rozpadu małżeństwa, nadto spłaca kredyt zaciągnięty na pokrycie zadłużenia M. W. (1), co niewątpliwie pogarsza istotnie sytuację finansową jej i jej dziecka, stanowi dostateczną podstawę do zastosowania art. 102 kpc.

SSA A.Podlewska SSA I.Krzeczowska-Lasoń SSA M.Gerszewska